

Adnominale genitivkonstruksjoner i mellomnorske diplomer

Av Dinara Alieva

Artikkelen tar for seg utvikling av adnominale genitivkonstruksjoner i mellomnorsk. Eksemplene på konstruksjoner stammer fra *Diplomatarium Norvegicum* og tilhører to tidsperioder: 1375 til 1400 og 1475 til 1500. Analysen tar utgangspunkt i kognitiv grammatikk av Ronald Langacker. Utviklingen til ulike konstruksjoner settes i sammenheng med konstruksjonenes semantiske egenskaper. Vekten i undersøkelsen legges på attributtets posisjon foran eller etter kjernen. Basert på semantikk deles konstruksjonene i: 1) possessive, 2) partitive og pseudopartitive, 3) klassifiserende. Analysen viser at: 1) i possessive konstruksjoner, som i norrønt har en tendens til etterstilling av attributtet, blir foranstilt attributt stadig vanligere; 2) pseudopartitive konstruksjoner mister genitivmarkering; 3) klassifiserende konstruksjoner gjennomgår ingen store endringer: attributtet i slike konstruksjoner plasseres foran kjernen i materialet fra begge perioder. I motsetning til possessive konstruksjoner, som får den samme strukturen, er klassifiserende konstruksjoner utsatt for leksikalisering.

1 Innledning

Artikkelen er basert på en masteroppgave (Alieva 2013) og tar for seg endringene i strukturen til adnominale genitivkonstruksjoner i et utvalg av mellomnorske diplomer. Det har aldri vært gjennomført noen helhetlig undersøkelse av mellomnorske genitivkonstruksjoner før. Tidligere beskrivelser konsentrerer seg om bruk av genitivmarkøren (Indrebø 1951, Grøtvedt 1974), mens hovedvekten i denne undersøkelsen legges på leddstilling i genitivkonstruksjoner. Forskningsmaterialet består av tekster fra *Diplomatarium Norvegicum* (DN). Tekstene stammer fra Østlandet og tilhører to tidsperioder, 1375 til 1400 og 1475 til 1500.

Som teoretisk fundament brukes kognitiv grammatikk, en grammatisk teori utviklet av Langacker. Teorien gir et nytt og spennende

perspektiv på genitivskonstruksjoner og andre possessive konstruksjoner. Den har tidligere vært anvendt i beskrivelsen av genitivskonstruksjoner i engelsk (for eksempel Langacker 2000, Taylor 2000), latvisk (Berg-Olsen 2005), gammelrussisk (Eckhoff 2007) og norrønt (Toft 2009). Denne undersøkelsen bygger først og fremst på analysen av norrøne possessive konstruksjoner gjennomført av Toft (2009).

Artikkelen består av fire deler. Del 1 presenterer kognitiv grammatikk og begreper brukt i analysen av genitivskonstruksjoner i denne undersøkelsen. Her beskrives struktur og semantiske egenskaper ved tre ulike typer av genitivskonstruksjoner. Del 2 er viet til beskrivelsen av materialet og metoder benyttet i analysen av adnominale genitivskonstruksjoner. Del 3 presenterer resultatene fra undersøkelsen. Her beskrives utviklingen av possessive, pseudopartitive og klassifiserende konstruksjoner i mellomnorsk. Artikkelen avsluttes med forslag til videre forskning (del 4).

1.1 Kognitiv teori i forskning på adnominale genitivskonstruksjoner

Som nevnt innledningsvis baseres analysen på kognitiv grammatikk. Ifølge denne teorien representerer språk den symbolske representasjonen av semantiske strukturer ved hjelp av fonologiske strukturer (Langacker 2008: 15). En symbolsk enhet defineres som en kombinasjon av en semantisk struktur og en fonologisk struktur (Langacker 2008: 5). Ordet *katt* består for eksempel av to slike strukturer, den semantiske (forestillingen om en katt), den fonologiske (en bestemt kombinasjon av vokaler og konsonanter, eller en skriftlig representasjon av denne kombinasjonen). Forbindelsen mellom de to sidene sikrer at den fonologiske strukturen *katt* framkaller forestillinger om en representant for en bestemt dyreart. Språket forstås innenfor kognitiv grammatikk som et inventar av symbolske enheter. På samme måte oppfattes også ulike typer genitivskonstruksjoner som symbolske enheter med en abstrakt fonologisk og en abstrakt semantisk struktur.

En genitivskonstruksjon består nødvendigvis av to elementer: kjerne og attributt. Den enheten i konstruksjonen som bestemmer hva konstruksjonen refererer til, kalles kjerne (Langacker 1987: 289). Genitivsattributtet innsnevrer og modifiserer betydningen til kjernen på forskjellige måter og forenkler identifiseringen av referenten. Ordet *bil* kan for eksempel referere til en hvilken som helst bil, mens *Karis bil* refererer til et konkret objekt som tilhører en bestemt person.

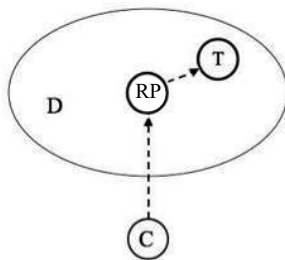
Basert på semantiske relasjoner mellom kjerne og attributt deles de undersøkte konstruksjonene opp i tre grupper: 1) possessive genitivskonstruksjoner, 2) partitive og pseudopartitive genitivskonstruksjoner, 3) klassifiserende genitivskonstruksjoner.

1.2 Possessive genitivskonstruksjoner

I den første gruppen av konstruksjoner viser attributtet til et objekt som brukes som referansepunkt (RP) for konstruksjonens referent. I (1) identifiseres for eksempel et objekt (jordstykke) gjennom dets forhold til en konkret person (Ogmund Gautesson).

- (1) *jordh Ogmunda Gautasonar* (DN I, 491¹)
 ‘jordstykket til Ogmund Gautesson’

Referansepunkt-teorien tar utgangspunkt i at visse fenomener i verden er kognitivt lette å identifisere for en bestemt betrakter, mens andre blir “observerbare” først når betrakteren vet hvor de fysisk eller mentalt befinner seg i forhold til allerede identifiserte fenomener. Innenfor kognitiv grammatikk kalles fenomenets evne til å bli identifisert eller lokalisert mentalt ‘saliens’ (eng. salience). Langacker (2000: 170) mener at menneskets kognisjon generelt bruker saliente objekter som referansepunkter for mindre saliente objekter. Jordstykket i (1) oppfattes sannsynligvis som mindre salient enn eieren, Ogmund Gautesson. Jf. uttrykket *Karis bror skal ut og fiske*, der *Kari* antagelig betegner en person som er kjent for begge samtalepartnere, mens *Karis bror* refererer til en person som i hvert fall én av samtalepartnerne har lite kjennskap til. Broren til Kari er mindre salient og kan følgelig identifiseres bare gjennom sitt forhold til Kari, et kognitivt sett mer framtrædende objekt.



1. Diplomatarium Norvegicum, bind I, diplom nr. 491.

Denne kognitive mekanismen kan illustreres med figur 1, der RP står for ‘reference point’, det vil si referansepunkt, T (target) betegner objektet som skal identifiseres, C (conceptualiser) refererer til personen som identifiserer objektet, og D (dominion) betegner alle konseptuelle enheter som RP gir tilgang til.

Tidligere undersøkelser av slike konstruksjoner (Taylor 2000: 211) viser at RP som oftest korrelerer med en høy grad av diskursiv og iboende topikalitet. Diskursiv topikalitet innebærer at enheten nevnes tidligere i teksten, mens iboende topikalitet korrelerer med animathet. Animate objekter (først og fremst mennesker) er generelt mer saliente enn inanimate, og er mer typiske referansepunkt.

Det kan også nevnes at kjernen i possessive konstruksjoner kan utgjøre en relasjonell enhet. Det betyr at den er uselvstendig og må kompletteres av attributtet for å kunne referere til et eller annet objekt. For eksempel kan ordet *venn* vanligvis ikke referere til noen konkret person, mens *Karis venn* derimot gjør det.

1.3 Partitive og pseudopartitive genitivkonstruksjoner

Kjernen i slike konstruksjoner er relasjonell og angir enten en del av et objekt (partitive konstruksjoner) eller objektets kvantitet (pseudopartitive konstruksjoner). Attributtet i partitive konstruksjoner utfyller den uselvstendige semantiske strukturen til den relasjonelle kjernen (Toft 2009: 226–28), jf. konstruksjonene i (2 a, b), der kjernene *pund* og *kualeighu* er referensielt uselvstendige kvantifiserende substantiver, og attributtet betegner objektet:

(2) a. *æt pund maltz* (DN I, 530)
‘et pund malt’

b. *fim kualeighu jardar* (DN III, 453)
‘fem kyrleige² jord’

Følgende trekk brukes som kriterier for slike konstruksjoner: 1) kjernen er et relasjonelt substantiv; 2) attributtet framstår ikke som RP. Siden det var få eksempler på partitive konstruksjoner i materialet, konsentrerer undersøkelsen seg om pseudopartitive konstruksjoner.

2. Verdimål for landskyld og jord som tilsvarte ei ku eller verdien av ei ku.

1.4 Klassifiserende genitivskonstruksjoner

Klassifiserende konstruksjoner skiller seg fra de øvrige genitivskonstruksjonene ved attributtets kategoriserende funksjon. Attributtet beskriver en bestemt egenskap ved objektet, og denne egenskapen danner grunnlaget for objektets tilhørighet til en bestemt klasse, jf. eksempelet i (3), som refererer til en dokumenttype (brev om odelsrett). Ifølge Taylor (2000: 281–83) baseres klassifiserende konstruksjoner på RP-skjemaet (figur 1), men i motsetning til possessive konstruksjoner er referenten i klassifiserende konstruksjoner ikke nødvendigvis spesifikk; slike konstruksjoner kan også referere til en type eller en klasse av objekter.

- (3) *odals breff* (DN III, 975)
 ‘brev om odelsrett’

1.5 Sammenheng mellom innholdet og den formelle strukturen i adnominale genitivskonstruksjoner

Toft (2009: 356) viser at innholdsmessige forskjeller mellom de tre kategoriene i norrønt korrelerer med formelle distinksjoner: attributtet i klassifiserende konstruksjoner har en tendens til å bli plassert foran kjernen, mens attributtet i de to øvrige kategoriene plasseres etter kjernen. I tillegg er klassifiserende konstruksjoner mer utsatt for leksikalisering.

Analysen av konstruksjonenes semantikk og deres formelle struktur (plasseringen av attributtet, bruk av artiklene og genitivsmarkøren) ligger også til grunn for undersøkelsen av mellomnorske genitivskonstruksjoner. Konklusjoner om utviklingen av konstruksjonene er basert på sammenligning av deres struktur i materialet fra 1375–1400 og 1475–1500. Undersøkelsen viser at de ovennevnte semantiske egenskapene også spiller en viktig rolle i utviklingen av genitivskonstruksjoner i mellomnorsk.

Presentasjonen av resultatene fra undersøkelsen vil innledes med en beskrivelse av forskningsmaterialet og metodene brukt i analysen.

2 Materiale og metoder

Det er viktig å understreke at undersøkelsen beskriver språklige trekk i det mellomnorske skriftlige materialet og ikke det mellomnorske

talemålet. Det er flere grunner til det: 1) Som Faarlund (1990: 16) påpeker, kan skriftlige tekster blant annet inneholde ulike arkaiske språklige trekk. Disse trekkene forekommer særlig ofte i formelfaste uttrykk, som det finnes mange av i diplomtekstene. 2) Hvis en bestemt konstruksjon ikke forekommer i korpuset, betyr det ikke nødvendigvis at den er umulig eller ikke kan forekomme i talemålet. Det kan også hende at fraværet av en konstruksjon i korpuset er tilfeldig (korpuset inneholder 819 genitivskonstruksjoner), eller at det for eksempel skyldes stilistiske krav. 3) Talemålet forandrer seg raskere enn skriftspråket. Ikke alle endringene som har foregått i det mellomnorske talemålet, kommer til syne i de skriftlige tekstene (Mørck 2013: 644). 4) Det mellomnorske skriftspråket ble utsatt for påvirkning fra utenlandske språk, og det kan være vanskelig å skille mellom hjemlige og innlånte språkformer i diplomene (mer om det kan leses hos Indrebø 1951: 168–69).

Forskningsmaterialet består av to tekstgrupper som stammer fra to forskjellige tidsperioder, nemlig 1375 til 1400 og 1475 til 1500. Begge periodene kan sies å tilhøre mellomnorsk tid, som strekker seg fra 1375 til 1500 (Mørck 2011: 32). For å avgrense materialet ble det bestemt å bruke diplomer utstedt på Østlandet, som var den viktigste landsdelen i mellomnorsk tid, både politisk og kulturelt sett (Mørck 2011: 36). Materialet består av omtrent like mange diplomer fra åtte forskjellige grupper: bispebrev, prestebrev, kongebrev, adelsbrev, lagmannsbrev, lensmannsbrev, borgerbrev og bondebrev. Tekstene fra de åtte gruppene stammer fra forskjellige sosiale miljøer og skiller seg fra hverandre innholdsmessig: mes-teparten av bondebrevene handler for eksempel om jordoverdragelser, mens lagmannsbrev inneholder rettslige kjennelser (Mørck 2011: 34). Dette gjør materialet variert og mest mulig representativt for det mellomnorske skriftspråket.

Materialet fra den første perioden består av 84 tekster og inneholder 410 eksempler på genitivskonstruksjoner, mens materialet fra den andre perioden består av 112 tekster og inneholder 409 eksempler.

Genitivskonstruksjonene som befinner seg i formelfaste deler av diplommet, betraktes adskilt. Grunnen til det er at disse konstruksjonene utgjør halvparten av alle eksemplene på genitivskonstruksjoner i materialet, og at de i tillegg har en fast form. Å inkludere dem i den kvantitative analysen ville sterkt påvirke forskningsresultatene.

For å finne ut om det eksisterer korrelasjoner mellom endringer i konstruksjonenes struktur og deres innhold, var det nødvendig å ana-

lysere eksemplene både kvalitativt og kvantitativt. Eksempler på genitivskonstruksjoner fra de utvalgte tekstene ble lagret i en database. Følgende trekk ble markert i databasen:

- 1) kilde (bind- og brevnummer) og informasjon om når og hvor diplommet ble utstedt;
- 2) leddstillingen i konstruksjonen (etterstilt eller foranstilt attributt);
- 3) bestemthetsmarkering i konstruksjonen;
- 4) graden av animathet til både kjernen og attributtet basert på animathethierarkiet (se f.eks. Quirk mfl. 1985);
- 5) tilhørigheten til possessive, partitive eller klassifiserende konstruksjoner;
- 6) relasjonene konstruksjonen uttrykker (for eksempel relasjonene mellom eier og eiendomsobjektet, slektskapsforhold osv.).

Databasen inneholder i tillegg en del av konteksten, som er nødvendig for å gjøre uttrykket entydig.

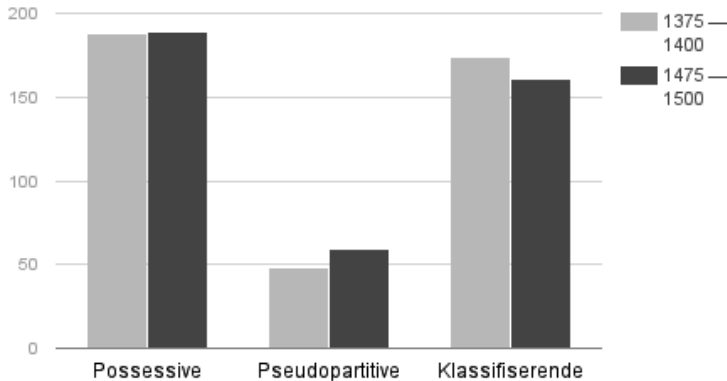
Endringene i den formelle strukturen til konstruksjonene (leddstilling, bruk av genitivsmarkøren og artiklene) settes i sammenheng med konstruksjonenes tilhørighet til en av de tre typene av konstruksjoner.

3 Resultater

I alt ble det analysert 819 genitivskonstruksjoner: 377 possessive konstruksjoner, 107 pseudopartitive konstruksjoner og 335 klassifiserende konstruksjoner (se figur 2). Genitivskonstruksjoner i faste uttrykk analyseres adskilt. Videre følger presentasjon av ulike genitivskonstruksjoner i korpuset.

3.1 Possessive konstruksjoner i mellomnorske diplomer

Undersøkelsen viser at **possessive konstruksjoner** i det analyserte materialet uttrykker en rekke ulike relasjoner: relasjoner mellom eiendom og eier, ulike relasjoner mellom mennesker (først og fremst slektskapsforhold), relasjoner mellom objekt og produsent osv. Attributtet i slike konstruksjoner kjennetegnes ved diskursiv og iboende topikalitet: det betegner vanligvis et menneske, nevnes tidligere i diskursen og har ofte bestemt artikkel. I norrønt følger attributtet i possessive konstruksjoner



Figur 2. Forekomst av ulike genitivkonstruksjoner i det analyserte materialet

sjoner *etter* kjernen (Toft 2009: 138). I mellomnorsk har attributtet derimot en tendens til å bli plassert foran kjernen (4 a). Tekstene fra den første perioden inneholder 188 eksempler på possessive konstruksjoner, og 75 av dem har et etterstilt attributt. Tekstene fra den andre perioden inneholder 189 eksempler, og attributtet er etterstilt i bare 48 av dem. Det indikerer at foranstilt attributt blir stadig vanligere i mellomnorsk. I tekstene fra den andre perioden er etterstilling av attributtet fortsatt vanlig i konstruksjoner som beskriver mellommenneskelige forhold (4 b). Resultatene fra analysen av de ulike konstruksjonstypene framstilles i tabell 1.

- (4) a. *æfter logmanz orskurde* (DN II, 533)
 ‘etter lagmannens avgjørelse’
- b. *Wn syster Knwtz* (DN VII, 518)
 ‘Unn, søstera til Knut’

3.2 Pseudopartitive konstruksjoner i mellomnorske diplomer

Tekstene fra de to periodene inneholder henholdsvis 48 og 59 eksempler på **pseudopartitive konstruksjoner**. Attributtet i slike konstruksjoner er ubestemt og plasseres etter kjernen (5 a). Undersøkelsen viser at mellomnorske konstruksjoner av denne typen mister genitivmarkering. I materialet fra den første perioden mangler bare 5 eksempler genitivmarkøren. I materialet fra den andre perioden er markøren borte i 43 eksempler (5 b).

ADNOMINALE GENITIVSKONSTRUKSJONER

Relasjoner som uttrykkes av konstruksjonen	1375 – 1400		1475 – 1500	
	Foranstilt attributt	Etterstilt attributt	Foranstilt attributt	Etterstilt attributt
Eier – eiendomsobjekt	14	9	36	1
Slektskapsforhold	2	7	14	12
Andre mellommenneskelige relasjoner	15	17	6	18
Objekt – egenskap	7	2	5	0
Objekt – produsent	33	15	44	5
Handling – subjekt	26	24	29	7
Handling – objekt	15	0	1	1
Helhet – komponent	1	1	6	4
I alt	113	75	141	48

Tabell 1. Leddstilling i possessive konstruksjoner i materialet fra de to tidsperiodene.

- (5) a. *æt pund maltz* (DN I, 530)
‘ett pund malt’
- b. *i tønne sildh* (DN II, 940)
‘1 tønne sild’

Kinn (2001: 202–4) betrakter bortfall av genitivsmarkøren som resultatet av en semantisk reanalyse. Det innebærer at det kvantifiserende ordet forstås snarere som attributt enn kjerne. Ifølge Kinn blir pseudopartitive konstruksjoner utsatt for reanalyse på grunn av sine semantiske egenskaper. Begge enheter i konstruksjonen beskriver det samme objektet: Kjernen angir objektets kvantitet, mens attributtet beskriver kvalitative egenskaper ved objektet. Det som gjennomgår en forandring i mellomnorsk, er referansen til konstruksjonen: Mens den norrøne pseudopartitive konstruksjonen refererer til objektets kvantitet, får den nye konstruksjonen en evne til å referere til selve objektet. Denne endringen kan skyldes at kvantitet er vanskeligere å konseptualisere enn kvalitative aspekter ved objektet, for eksempel form og materiale (Kinn

2001: 228).³ En annen mulig grunn til reanalysen er det faktumet at etterstilt attributt blir stadig mindre frekvent i mellomnorsk (Kinn 2001: 204). Resultatene fra undersøkelsen er framstilt i tabell 2. Tvetydige konstruksjoner er ikke tatt med i analysen.

1375 – 1400		1475 – 1500	
-Ø	Genitiv	-Ø	Genitiv
5	43	43	16

Tabell 2. Genitivsmarkering i pseudopartitive konstruksjoner fra de to tidsperiodene.

3.3 Klassifiserende konstruksjoner i mellomnorske diplomer

Tekstene fra de to periodene inneholder henholdsvis 174 og 161 eksempler på **klassifiserende konstruksjoner**. Slike konstruksjoner uttrykker som sagt en rekke ulike relasjoner: relasjoner mellom et objekt og objektets funksjon, relasjoner mellom et objekt og objektets kvantitet osv. Undersøkelsen viser at strukturen til slike konstruksjoner forblir intakt: i eksempler fra begge perioder plasseres attributtet foran kjernen (6 a, b). Denne strukturen var også karakteristisk for klassifiserende konstruksjoner i norrønt (Toft 2009).

Materialet inneholder belegg på leksikalisering av slike konstruksjoner. De framstilles skriftlig enten som en kombinasjon av to eller flere ord eller som ett ord (6 a, b). Denne variasjonen tyder på at slike konstruksjoner kan oppfattes av skriveren både som én enhet og som en kombinasjon av to enheter.

(6) a. *aina pilgrimsferdh* (DN XI, 70)
‘en pilegrimsreise’

b. *landz koup* (DN II, 963)
‘kjøp av land’

Materialet inneholder også andre belegg på leksikalisering av konstruksjonen. Jf. eksemplene i (7).

3. Reanalysen skjer først og fremst i konstruksjoner der kjernen betegner en måleenhet som ikke kan referere til fysiske objekter (for eksempel *pund*, og ikke *tønne*).

(7) a. *v aura bool* (DN VII, 495)
 ‘5 øresbol’

b. *ii øyris bool* (DN II, 953)
 ‘to øresbol’

Det er iøynefallende ved uttrykket i (7 b) at *øyris*, i motsetning til *aura* i (7 a), står i entallsform istedenfor flertallsform, som tallordet *ii* skulle tilsi. Sannsynligvis reanalyseres *øyris bool* som en sammensetning. Genitivskonstruksjonen oppfattes som en konstruksjon bestående av kvantorordet *ii* og flertallsformen av sammensetningen *øyris bool*. Denne utviklingen førte antagelig til oppkomsten av moderne norske uttrykk av typen *tre øresbol*, *fire markebol* osv. Tekstene fra den andre perioden inneholder 37 liknende eksempler, som vitner om at konstruksjonen gjennomgår leksikalisering.

Et annet formelt trekk som skiller mellomnorske klassifiserende konstruksjoner fra de øvrige genitivskonstruksjonene, er knyttet til bruk av artikler og demonstrativer: de brukes av og til som bestemmere for hele konstruksjonen, noe som kommer til syne i at de har den samme bøyningsformen som kjernen. Jf. eksemplene i (8 a, b).

(8) a. *æina pilagrimsfærdh* (DN XI, 70)
 ‘en pilegrimsreise’

b. *paa landz bygdhen* (DN II, 963)
 ‘på landsbygda’

Det er likevel vanskelig å si hvilke funksjoner artikler og demonstrativer har i de analyserte konstruksjonene og hvilken rolle de spiller i leksikalisering av konstruksjoner, ettersom bruk av artiklene i mellomnorske genitivskonstruksjoner helst bør analyseres i sammenheng med generell bruk av artiklene i mellomnorske diplomer.

3.4 Genitivskonstruksjoner i formelfaste deler av mellomnorske diplomer

Som forventet viser undersøkelsen at konstruksjoner som befinner seg i formelfaste deler av diplommet, forblir intakte. For eksempel ble den sterkt leksikaliserende konstruksjonen *Guds og sin hilsen* tatt i bruk lenge før begynnelsen av den mellomnorske perioden (Hamre 1972: 39) og har ikke

gjennomgått noen forandringer i løpet av mellomnorsk tid, jf. eksemplene (9 a) og (9 b), som tilhører henholdsvis 1376 og 1475.

(9) a. *quædiu guds ok sinæ* (DN V, 303)
'Guds og sin hilsen'

b. *qwædiw gudes ok sine* (DN IX, 369)
'Guds og sin hilsen'

3.4 Oppsummering

Undersøkelsen av genitivkonstruksjonene fra de to periodene viser følgende:

- 1) Foranstilt attributt blir stadig vanligere i mellomnorske possessive genitivkonstruksjoner.
- 2) I pseudopartitive konstruksjoner forblir plasseringen av attributtet intakt: den er plassert etter kjernen i materialet fra begge periodene. Et særtrekk ved mellomnorske pseudopartitive konstruksjoner er bortfall av genitivmarkering.
- 3) Plasseringen av attributtet i klassifiserende genitivkonstruksjoner forblir intakt: i eksempler fra begge periodene plasseres det foran kjernen. Undersøkelsen viser at disse konstruksjonene har en tendens til leksikalisering.
- 4) Genitivkonstruksjoner i faste uttrykk, som ble analysert adskilt, forblir intakte.

4 Forslag til videre forskning

Blant spørsmålene som forblir uavklart, bør man først og fremst nevne bortfallet av genitivmarkøren i pseudopartitive konstruksjoner. Det skyldes at den første delen av materialet inneholder altfor få eksempler på konstruksjoner uten genitivmarkøren, og i materialet fra 1475 til 1500 finnes det bare én konstruksjon som fortsatt forekommer med genitivmarkøren. For å finne ut mer om denne endringens forløp er det nødvendig å utvide korpuset og analysere konstruksjoner som stammer fra tidsperioden 1400 til 1475.

Et annet interessant aspekt ved konstruksjonenes form er forekomsten av artikler. Bruk av artikler bør imidlertid betraktes i forbindelse med generell bruk av artikler i mellomnorsk: For å trekke konklusjoner om hvilke funksjoner en artikkel har i en konstruksjon, er det nødvendig å vite hvilke funksjoner den vanligvis uttrykker i språket. For øvrig kan undersøkelsen av utviklingen til genitivskonstruksjonene i mellomnorsk suppleres med en undersøkelse av visse preposisjonelle konstruksjoner som uttrykker det samme innholdet som genitivskonstruksjoner.

Litteratur

- Alieva, Dinara. 2013. Adnominale genitivskonstruksjoner i mellomnorsk: En korpusbasert undersøkelse. Upublisert masteroppgave, Universitetet i Oslo.
- Berg-Olsen, Sturla. 2005. *The Latvian dative and genitive: A Cognitive Grammar account*. Ph.d.-avhandling, Universitetet i Oslo.
- Eckhoff, Hanne Martine. 2007. *Old Russian possessive constructions: A construction grammar account*. Ph.d.-avhandling, Universitetet i Oslo.
- Faarlund, Jan Terje. 1990. *Syntactic change: toward a theory of historical syntax*. Berlin: Walter de Gruyter.
- Grøtvedt, Per Nyquist. 1974. *Skrift og tale i mellomnorske diplomer fra Folden-området 1350–1450*. Bd. 3. Skrifter frå Norsk Målførearkiv, 28. Oslo: Universitetsforlaget.
- Hamre, Lars. 1972. *Innføring i diplomatikk*. Oslo – Bergen – Tromsø: Universitetsforlaget.
- Indrebø, Gustav. 1951. *Norsk målsoga*. Bergen: A.S. John Griegs boktrykkeri.
- Kinn, Torodd. 2001. *Pseudopartitives in Norwegian*. Ph.d.-avhandling, Universitetet i Bergen.
- Langacker, Ronald W. 1987. *Foundations of Cognitive Grammar, vol. 1: Theoretical Prerequisites*. Stanford: Stanford University Press.
- . 2000. *Grammar and Conceptualization*. Berlin: Mouton de Gruyter.
- . 2008. *Cognitive Grammar: A Basic Introduction*. New York: Oxford.
- Mørck, Endre 2011. *Leddstillinga i mellomnorske heilsetninger. Funksjons- og feltanalyse og materialpresentasjon*. Oslo: Novus.

- . 2013. “Mellomnorsk språk.” I: *Handbok i norrøn filologi*, red. Odd Einar Haugen, 640–91. Bergen: Fagbokforlaget.
- Quirk, Randolph, Sydney Greenbaum, Geoffrey Leech, & Jan Svartvik. 1985. *A comprehensive grammar of the English language*. London: Longman.
- Taylor, John R. 2000. *Possessives in English: An Exploration in Cognitive Grammar*. Oxford – New York: Oxford University Press.
- Toft, Ellen Hellebostad. 2009. *Adnominal and adverbial genitive constructions in Old Norse: a cognitive construction grammar account*. Ph.d.-avhandling, Universitetet i Oslo.

Abstract

The article describes the development of adnominal genitive constructions in Middle Norwegian. Examples of constructions stem from *Diplomatarium Norvegicum* and belong to two time periods: 1375–1400 and 1475–1500. The analysis is based on Cognitive Grammar developed by Ronald Langacker and reveals a connection between the development of different types of constructions and their semantic properties. This study concentrates on the position of the attribute before or after the head. Based on their meaning, constructions are divided into: 1) possessive, 2) partitive and pseudopartitive, 3) classifying. The analysis shows that: 1) in possessive constructions, which in Old Norse had an attribute in postposition, the position of the attribute before the head gradually becomes more and more frequent; 2) pseudopartitive constructions lose genitive marking; 3) the structure of classifying constructions remains intact: the attribute in such constructions precedes the head in the texts from both periods. Unlike possessive constructions, which acquire the same structure, these constructions are prone to lexicalisation.

Dinara Alieva
Rolf E. Stenersens allé 38B H0312
NO-0858 Oslo
dinarag63@gmail.com